

Zpráva o činnosti za rok 1996 a 1997

1. 6. 1998 - Bezpečnostní informační služba předkládá zprávu o činnosti za rok 1996 a 1997.

- [Úvod](#)
- [Právní rámec a postavení služby](#)
- [Kontrola BIS](#)
- [Vnitřní kontrola a bezpečnost](#)
- [Statistický přehled věcí, zpracovávaných odborem inspekce BIS v roce 1996](#)
- [Statistický přehled věcí, zpracovávaných odborem inspekce BIS v roce 1997](#)
- [Zpravodajská činnost](#)
- [Zaměření a oblasti zájmu - úkoly](#)
- [Stručný popis problematik - podle jednotlivých písmen zákona](#)
- [Statistický přehled svazkové agendy podle problematik](#)
- [Shrnutí](#)

I.

Úvod

Tato zpráva o činnosti Bezpečnostní informační služby (dále BIS) zachycuje období od 1. ledna 1996 do 31. prosince 1997 a je zpracována dle § 8, odstavec 1) zákona č. 153/1994 Sb.

Předkládaná zpráva o činnosti navazuje na předchozí zprávy BIS za rok 1994 a 1995, které byly zpracovány podle stejné právní úpravy a předloženy prezidentu republiky a vládě. Zpráva za rok 1993 byla předložena Parlamentu ČR, a měla proto odlišný charakter. Zpráva o činnosti za rok 1996 byla odložena a je předkládána společně se zprávou za rok 1997. Tento způsob byl přijat po dohodě s příslušnými autoritami vzhledem k situaci na počátku roku 1997 při jmenování ředitele BIS, jehož prostřednictvím je dle § 8, odstavce 5 zákona č. 153/1994 Sb., zpráva předávána.

Předkládaná zpráva je zpracována na základě osnovy, doporučené Radou pro koordinaci zpravodajské činnosti. Po vyhodnocení zpráv předložených vládě a stanovení nových bezpečnostních rizik bude pro příští zprávu stanovena osnova nová.

Zpráva předkládá stručné shrnutí situace v problematikách, které jsou v působnosti BIS. Podrobné informace a jejich vyhodnocení jsou obsaženy ve zprávách, které byly zpracovány a budou po projednání v Radě pro zpravodajskou činnost předloženy vládě na základě vládních usnesení č. 625 z 8. října 1997, č. 673 z 29. října 1997.

Právní rámec a postavení služby

Po listopadu 1989 bylo přijato rozhodnutí o vzniku zcela nové zpravodajské služby, vytvořené na zcela odlišném legislativním základě a filozofii ve srovnání s bývalou StB. Toto radikálnější pojetí se zásadním způsobem odlišovalo od tehdejší situace v ostatních státech bývalé Varšavské smlouvy. Zvolená cesta znamenala mimo jiné i dobrou výchozí pozici ve vztahu k partnerům v demokratických zemích.

Nynější podobě BIS, stejně jako platné právní úpravě postavení a činnosti, předcházela určitý, poměrně komplikovaný vývoj, který byl provázen jak úspěchy, tak pochopitelně i řadou potíží a omylů při budování služby.

V současné době je postavení, činnost, působnost a kontrola BIS upravena zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR a zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnosti informační službě.

Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR upravuje postavení, působnost, koordinaci spolupráci a kontrolu zpravodajských služeb, ukládání úkolů službám a podávání zpráv zpravodajskými službami.

Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnosti informační službě potom upravuje postavení příslušníků BIS, specifické prostředky získávání informací, evidence vedené BIS, služební poměr příslušníků a parlamentní kontrolu BIS.

Podle § 2 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR je BIS jedním ze státních orgánů pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky. BIS není součástí žádného resortu, její příslušníci nejsou vůči občanům nadáni žádnými výkonnými pravomocemi. Jedná se tak o zpravodajskou službu, srovnatelnou v tomto ohledu s obdobnými službami ve vyspělých demokratických zemích.

Za činnost zpravodajských služeb ze zákona odpovídá a koordinuje ji vláda. K tomu vláda zřídila svým usnesením Radu pro zpravodajskou činnost, která je stálým poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky řízení, koordinace, kontroly zpravodajské činnosti a spolupráce příslušných státních orgánů.

Kontrola BIS

Činnost BIS podléhá kontrole vlády a Parlamentu. Podle § 13 zákona č. 153/1994 Sb., tím není dotčena působnost státních orgánů ke kontrole plnění úkolů hospodaření se státním majetkem a hospodaření s prostředky státního rozpočtu podle zvláštních předpisů.

Kontrolu BIS vykonává Poslanecká sněmovna, která k tomuto účelu zřizuje zvláštní sedmičlenný kontrolní orgán. Zákon o BIS stanoví způsob a rozsah kontroly a k zajištění její řádné funkce vymezuje členům zvláštního kontrolního orgánu (ZKO) určitá oprávnění a stanoví i určité povinnosti. Současně ukládá ve vztahu k ZKO určité povinnosti i řediteli BIS.

Vnitřní kontrola a bezpečnost

Posláním vnitřní kontrolní činnosti BIS je zejména zamezit činnostem, které nejsou v souladu s působností BIS, a eliminovat riziko zneužívání prostředků jak zpravodajských, tak i materiálních, technických apod. Cílem kontrolní činnosti je také preventivní působení, nejen pouze následné zjišťování nedostatků a chyb.

Mechanismus vnitřní kontroly BIS je koncipován jako dynamický systém, který se aktualizuje a optimalizuje dle vývoje vnitřního i vnějšího prostředí.

Pro postavení a působnost vnitřní kontroly je stěžejní organizační řád, rozkaz ředitele služby, kterým se upravují některé podrobnosti služebního poměru a další rozkazy. Přímo řediteli služby je podřízen odbor inspekce a odbor vnitřní bezpečnosti, jejichž postavení a činnost je upravena zvláštními rozkazy.

Kontrolní systém vychází z principu nezávislosti subjektů, které participují na operativních postupech, zejména v oblastech definovaných příslušnými zákony a zasahující do práv garantovaných Ústavou ČR. Jde zejména o používání zpravodajské techniky a sledování, ale i o krytí příslušníků. Systém je postaven na třech základních pilířích: konkrétní, jasně stanovená odpovědnost řídicích pracovníků, pověření garančních útvarů provádět nezávislou pravidelnou kontrolu určených oblastí a decentralizace zpravodajského výkonu mezi více vzájemně nezávislých subjektů. Cílem je zejména kontrola v oblasti čerpání finančních prostředků, používání materiálně-technických prostředků, dopravních prostředků, případně kontrola oprávněnosti některých

zpravodajských úkonů a dodržování předpisů, upravujících různé aspekty zpravodajské činnosti. Decentralizace zpravodajského výkonu, informačního toku, práce s daty a jejich archivování mají především zamezit případnému zneužití operativních nástrojů k osobním zájmům.

Ve stanoveném rozsahu je kontrola součástí práce všech odborů, doplňující kontrolní funkce má i personalistika, práce psychologického pracoviště, legislativně právní odbor apod.

Odbor inspekce plní úkoly v rámci své působnosti tak, jak je uvedeno v Organizačním řádu. Mezi tyto úkoly patří vyřizování oznámení a stížností občanů (označovací spis. zn. Ozn, St), činnost jakožto policejního orgánu v řízení o trestných činech příslušníků BIS (označováno spis, zn. ČVS). Dále pak spolupracuje s Policií ČR ve věcech přestupků spáchaných příslušníky BIS mimo službu, ať už v soukromém životě či přestupky v dopravě. Spolupracuje s policií při vyřizování dopravních nehod, poškození a vykradení služebních vozidel, spolupracuje s vyšetřovateli policie a pracovníky kriminální služby v případech, kdy je BIS následkem spáchaní trestného činu jako poškozená organizace nebo když jsou poškozeni příslušníci BIS (označováno jako Vyš).

V případě oznámení a stížností občanů jde o nejrůznější podání osob, které mají výhrady k činnosti BIS jako státního orgánu, či k činnosti nebo jednání jednotlivých příslušníků BIS. Do této kategorie jsou zařazena i podání příslušníků BIS, kteří upozorňují na nedostatky v chodu služby či jednání příslušníků. V těchto případech se však inspekce zabývá pouze oznámeními závažnějšího charakteru, které obvykle vyžadují dalšího šetření. Podání občanů jsou podle svého obsahu označována buď jako stížnost, nebo oznámení. K celkovému počtu těchto věcí, jak jsou uvedeny v následující tabulce, je třeba konstatovat, že se ve značném počtu případů jedná o podání psaná psychotiky či psychopaty, nebo též tzv. notorickými stěžovateli. Jedná se většinou o podání, která tito občané rozesílají paralelně na více státních orgánů. Vždy se však inspekce řídí zásadami, uvedenými ve vládní vyhlášce č. 150/1958 Ú.l. Samozřejmě ne vždy jsou tato podání neoprávněná. Pokud inspekce v rámci svého šetření konstatuje, že ze strany příslušníka BIS došlo k porušení právních či vnitřních norem, které však nelze považovat za trestný čin, postupuje věc nadřízenému příslušníka k provedení kázeňského řízení. O uložení či druhu a výši trestu rozhoduje nadřízený příslušníka, který se řídí zákonem o BIS a přihlíží ke všem okolnostem případu.

Pokud se inspekce jakýmkoliv způsobem dozví (může se jednat i o vlastní zjištění v rámci šetření např. stížnosti) nějaké skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin příslušníkem BIS, postupuje od tohoto okamžiku podle § 158 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v platném znění (trestního řádu) jako policejní orgán. Pokud se toto podezření provedeným šetřením potvrdí, postoupí se věc k dalšímu řízení vyšetřovateli Policie ČR, který dále postupuje podle trestního řádu.

Když se na základě šetření policejního orgánu podezření nepotvrdí, policejní orgán BIS věc usnesením odloží (§ 159 tr. ř.), nebo postoupí ke kázeňskému projednání pokud dojde k závěru, že došlo k přestupku.

V roce 1997 byla inspekce jako policejní orgán činná ve 20 případech, v předchozím roce jich bylo ukončeno 17, z toho 5 věcí (5 podezřelých příslušníků BIS) bylo postoupeno vyšetřovateli, ve 4 případech bylo sděleno obvinění z tr. činů a jeden případ vyšetřovatel odložil. Z těchto trestních věcí je z hlediska své nebezpečnosti nejzávažnější případ, ve kterém pracovník odcizil materiály obsahující státní tajemství a část z nich poskytl médiím.

V systému vnitřní kontroly působí i odbor vnitřní bezpečnosti, jehož úkolem je operativně zamezovat penetraci služby, dekonspiraci zájmů apod.

Odbor inspekce je spolu s odborem vnitřní bezpečnosti systémově oddělen od ostatních organizačních celků a oba zmíněné odbory jsou podřízeny přímo řediteli služby.

Statistický přehled věcí zpracovávaných odborem inspekce BIS v roce 1996

věc	celkem	ukončeno	trest. stíhání	kázeň. řízení	kázeň. trest
podezření z trest. činu	16	14	2	1	1
stížnosti	19	19			
oznámení	138	133		13	10
ostatní	305	298		18	9
celkem	478	464	2	32	20

Statistický přehled věcí zpracovávaných odborem inspekce BIS v roce 1997

věc	celkem	ukončeno	trest. stíhání	kázeň. řízení	kázeň. trest
podezření z trest. činu	20	17	5		
stížnosti	27	25		1	1
oznámení	119	82		10	2
ostatní	397	343		34	9
celkem	563	467	5	45	12

II.

Zpravodajská činnost

Zpravodajskou činností se rozumí získávání, shromažďování a vyhodnocování informací. Zdroji informací mohou být jiné zpravodajské služby, státní instituce, relevantní civilní sektor a zejména vlastní zpravodajská činnost, která v podstatě sestává ze dvou vzájemně se doplňujících složek: operativní, která má za úkol přímé získávání informací, a analytické, která musí porovnávat, třídit, doplňovat a vysvětlovat množství základních, nezpracovaných informací a na tomto základě zpracovávat a příslušným činitelům poskytovat relevantní zprávy a předvídat další vývoj. Tyto dvě základní složky mají také k dispozici kvalitní systém získávání a vyhodnocování informací z otevřených zdrojů, který tvoří

doplňkový a verifikační zdroj informací a současně v některých případech vytváří podporu pro vlastní zpravodajskou práci.

Pro úspěšné plnění úkolů v rámci své působnosti je BIS oprávněna používat specifické prostředky získávání informací. Podle zákona č. 154/1994 Sb. se těmito prostředky rozumějí:

a) zpravodajské prostředky, tj. zpravodajská technika (technické prostředky a zařízení, používané utajovaným způsobem), jejíž použití je vázáno na předchozí písemné povolení předsedy senátu vrchního soudu a je časově omezeno (3 měsíce); krycí doklady a prostředky, které slouží k utajení skutečné totožnosti příslušníka BIS, nebo k utajení jeho příslušnosti k BIS, popř. k utajení skutečných zájmů nebo objektů BIS. Zákon také stanoví, které doklady nesmějí být využity jako krycí. Mezi zpravodajské prostředky patří také sledování, tj. zpravidla utajené vizuální pozorování na místech veřejně přístupných, přičemž nesmí být omezena práva a svobody občanů.

b) využívání služeb osob jednajících ve prospěch BIS, tj. osob, které dobrovolně a utajeným způsobem poskytují služby BIS při plnění jejich úkolů; tyto osoby musí být starší 18 let.

Zaměření a oblasti zájmu - úkoly

Oblasti zpravodajské činnosti a působnost jsou pro BIS určena především zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR, § 5, který stanovuje, že: (1) Bezpečnostní informační služba zabezpečuje informace

- a. o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,
- b. o zpravodajských službách cizí moci,
- c. o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství,
- d. o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,
- e. týkající se organizovaného zločinu a terorismu.

Mimo tyto základní a trvalé povinnosti BIS plní další jednotlivé úkoly, které jí zadává vláda ČR nebo prezident ČR. Vláda také stanovuje, na základě předložených materiálů a zpráv po projednání v Radě pro zpravodajskou činnost, bezpečnostní rizika pro ČR a prioritní úkoly pro BIS.

Stručný popis problematik - podle jednotlivých písmen zákona

Ze znění § 5 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. vyplývají základní tematické okruhy a zaměření práce BIS:

1) § 5 odst. 1 písm. a), tj. informace o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, kdy BIS v rámci svého zákonného vymezení sleduje aktivity, které přímo, nebo ve svých důsledcích, mohou ohrozit nebo poškodit oprávněné zájmy státu, tj. zachování ústavního pořádku, svrchovanosti, územní celistvost, zajištění

bezpečnosti státu, veřejnou bezpečnost, ochranu důležitých ekonomických a politických zájmů, výkon činností státu, práva a svobody druhých a ochranu života nebo zdraví osob. Patří sem i sledování jinak legálních cílů, realizovaných pomocí prostředků neslučitelných s Ústavou a zákony ČR.

Pro krajně vyhocené, demokratickému systému nepřátelské postoje, názory, ideologie, které se objevují v pozadí destruktivních aktivit, se vžil termín extremismus. Konkrétní nežádoucí, resp. nebezpečné záměry, aktivity a metody (násilné, politické aj.), jejichž účelem je realizace konkrétní ideologie a zničení či destabilizace demokratického systému, jsou označovány souhrnným pojmem subverze.

Česká extremistická scéna prošla v letech 1996 - 1997 poměrně rychlým rozvojem, prodělala kvalitativní vývoj. V této době se objevily nové fenomény, zejména: strukturalizace a programová profilace extremistických skupin, internacionalizace, tj. aktivní navazování zahraničních kontaktů, vstup do mezinárodních struktur, vzájemná ideologická a strategická spolupráce, pořádání společných akcí, zvýšení počtu členů a sympatizantů, intenzivní a méně skrývané šíření ideologií a propagandistických materiálů, úsilí o maximální stupeň konspirace při konkrétní činnosti, vzájemná spolupráce extremistů s odlišnými ideologickými východisky (to se týká především vztahu vůči evropské integraci a vstupu ČR do NATO), větší radikalita hláсанých myšlenek.

Aktivní skupiny v ČR reprezentují všechny významné extremistické ideologie:

- a. levicově extremistické skupiny, které vycházejí z komunistické ideologie bývalého režimu (ve smyslu zákona č.198/1993 Sb.). Základním dlouhodobým cílem těchto skupin je znovuoobnovení nějaké formy totalitního nedemokratického režimu, založeného na této ideologii; aktuální snahou je udržení ČR mimo evropské bezpečnostní a hospodářské struktury jako základního předpokladu pro obnovení jakési formy bývalého socialistického bloku a opětovné včlenění ČR do mocenské sféry silného, velmocenského Ruska. Výrazným rizikovým faktorem aktivit těchto skupin je intenzivní snaha o infiltraci státní správy, včetně bezpečnostních složek, a četné kontakty s představiteli cizí moci, včetně cizích zpravodajských služeb
- b. anarchoautorní postoje, tj. spojení klasických anarchistů s tzv. autonomním hnutím, nedogmaticky a neideologicky orientovaným, zdánlivě apolitickým hnutím, které zastává radikálně nonkonformní a destruktivní postoje vůči společnosti
- c. nacionalistické a panslavistické postoje, tj. snaha sjednotit slovanské národy pod vedením silného Ruska proti euroatlantickému politickému a kulturnímu prostoru, jehož hodnoty jsou vnímány jako protikladné a nepřátelské; jejich součástí jsou xenofobie a rasistické postoje. Jejich

zastánci působí převážně v levé části extremistického spektra, ale mají ohlas i mezi sympatizanty extrémní pravice.

- d. neonacistické skupiny, jejichž východiskem je nacistická ideologie a cílem je "rasově čistá" společnost, která bude dosažena pomocí "svaté rasové války" (RAHOWA - Racial Holly War);
- e. fašizující skupiny, jejichž ideovým východiskem je směs nacionalismu, rasismu a myšlenek italského a předválečného českého nacionálního fašismu. Čeští fašisté procházejí stále vývojem, jsou časté strukturální i programové změny, skupiny se různě transformují

2) § 5 odst. 1 písm. b), tj. informace o zpravodajských službách cizí moci, s tím související písm. c), tj. činnosti ohrožujících státní a služební tajemství, a písm. d), tj. činnosti, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky.

Česká republika je v důsledku svého geopolitického postavení ve střední Evropě předmětem zájmu zpravodajských služeb států, které území ČR zahrnují do sféry svých mocenských, popř. ekonomických zájmů, nebo v našem území spatřují výchozí postavení k rozvědné činnosti v zemích západní Evropy.

Pro BIS je proto prioritní zaměření na zjišťování rozvědných aktivit zpravodajských služeb cizí moci, hodnocení rizik z nich plynoucích a na základě operativní situace pak především na realizaci aktivních opatření s cílem co nejefektivněji eliminovat zpravodajskou činnost zaměřenou proti zájmům ČR.

BIS v této souvislosti často vyjadřovala znepokojení nad aktivitami některých speciálních služeb států SNS. Toto znepokojení není založeno na nějakých resentimentech, ale vyplývá z objektivního poznání. Činnost těchto zpravodajských služeb představuje pro ČR jedno z nejvýznamnějších bezpečnostně politických rizik. Počet příslušníků zmíněných speciálních služeb operujících na našem území je, vzhledem k velikosti ČR, nezvykle vysoký v porovnání s obdobnými státy. Jejich aktivity jsou velmi široké, od klasického získávání sensitivních informací, navazování nejrůznějších kontaktů, přes podezřelé ekonomické aktivity, až k podpoře některých extrémně levicových seskupení. Potvrzuje se, že úkolem těchto služeb není pouze zajišťovat informace o situaci v ČR, ale také podporovat určité strategické zájmy svých vlád prostřednictvím nejrůznějších metod, např. v otázce vstupu ČR do struktur NATO. Toto poznání je v souladu s informacemi zjištěnými ostatními zpravodajskými službami ČR, i zpravodajskou komunitou států, se kterými služba spolupracuje.

Kromě speciálních služeb některých států SNS se BIS zajímá i o činnost dalších zpravodajských služeb a v případě zjištění závažného signálu konkrétní případy rozpracovává.

3) § 5 odst. 1 písm. c), tj. informace o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství. BIS chápe ochranu utajovaných skutečností a s ní související prověrku

osob, které se s utajovanými skutečnostmi seznamují, jako jednu z nejvýznamnějších skutečností, které tvoří jednotlivé kroky integračního procesu České republiky do euroatlantických struktur.

Hlavní náplní činnosti BIS při ochraně státního a služebního tajemství jako samostatné problematiky je preventivní činnost zaměřená na eliminaci možných bezpečnostních rizik, tj. možného nedbalostního či úmyslného porušení zákonů, směrnic a instrukcí v oblasti utajovaných skutečností, zájmu cizí moci o utajované skutečnosti ČR a k eliminaci průmyslové a obchodní špionáže v oblastech zájmu ČR. Tato preventivní činnost probíhá ve spolupráci s útvary zvláštního určení resortů státní správy. Jejím hlavním současným cílem je zmapování a ochrana subjektů, z jejichž činnosti utajované skutečnosti vznikají, vyhodnocení a vytipování rizikových míst, která jsou klíčová z hlediska možného ohrožení.

Z probíhajícího procesu integrace ČR vyplývá důležitá priorita Bezpečnostní informační služby, tj. vytvoření pracoviště provádějící bezpečnostní prověrky fyzických a právnických osob navržených pro styk se státním tajemstvím. Cílem je vybudování systému prověřování tak, aby odpovídal tzv. minimálním bezpečnostním standardům uplatňovaným v členských zemích NATO.

Při realizaci tohoto cíle BIS navázala a udržuje těsné kontakty se specializovanými pracovišti Ministerstva vnitra, Vojenského obranného zpravodajství a dalších ministerstev, které se podílejí na legislativní přípravě a zpracování metodologie bezpečnostních prověrek. Služba také navázala kontakty s představiteli Bezpečnostního úřadu NATO (N.O.S.), který se v současné době podílí na školení pracovníků, určených k provádění bezpečnostních prověrek. Na odborné přípravě specialistů se také významně podílejí partnerské zpravodajské služby, se kterými má BIS povolenu spolupráci. V této oblasti BIS také intenzivně spolupracuje se zpravodajskými službami Polska a Maďarska. Tyto země, přizvané spolu s ČR v první vlně do NATO, řeší obdobné problémy, spojené s transformací dřívějšího systému ochrany utajovaných skutečností na nový moderní systém, který by odpovídal požadavkům a pravidlům ochrany utajovaných skutečností platných v členských zemích NATO.

BIS buduje pracoviště provádějící bezpečnostní prověrky fyzických a právnických osob navržených pro styk se státním tajemstvím jako samostatný útvar přímo řízený ředitelem služby. Tento útvar bude oddělen od ostatních operativních odborů a od informačního toku BIS tak, aby získané citlivé osobní údaje prověřovaných subjektů byly co nejvíce chráněny. Základní činností nového útvaru je plnění úkolů v oblasti personální bezpečnosti, tj. prověrky fyzických a právnických osob navrhovaných pro styk se státním tajemstvím a v oblasti průmyslové bezpečnosti, tj. prověřování firem, ucházejících se o státní zakázky obsahující utajované skutečnosti.

Vznik tohoto pracoviště vyžaduje získání a proškolení nových pracovníků a vybudování potřebného materiálního zabezpečení. Činnosti vyplývající z nového zákona o ochraně utajovaných skutečností bude v BIS zajišťovat 9 evidenčních důstojníků, 26 vyšetřovatelů a hodnotitelů informací přímo v centrále BIS a dalších 16 pracovníků na teritoriálních odborech.

Specifikaci předpokládaných nejnutenějších nákladů obsahuje materiál "Vyhodnocení finančních dopadů návrhu zákona o ochraně utajovaných skutečností na rozpočet Bezpečnostní informační služby", který byl zpracován na základě usnesení vlády č. 31 z 21. ledna 1998 a byl postoupen předsedovi vlády k předložení do schůze vlády.

4) § 5 odst. 1 písm. d), tj. informace o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit významné ekonomické zájmy České republiky především v oblasti strategických odvětví hospodářství, jako je např. energetika, komunikace, finanční trhy, nebo bankovníctví. Vzhledem k relativní šíři vymezeného tématu bylo velmi přínosné navázání užšího kontaktu s příslušnými ministerstvy, jehož důsledkem byl přechod od plošného systému práce ke konkrétnímu zacílení dle potřeb oprávněných zadavatelů.

Tato problematika také úzce souvisí s dalšími již zmíněnými činnostmi BIS, jako je ochrana utajovaných skutečností, nebo působení cizích zpravodajských služeb, a především problematika organizovaného zločinu.

Významná je také zpravodajská ochrana zbrojních výrobních kapacit, obchodu se zbraněmi a vojenským materiálem, a to vzhledem ke skutečnosti, že zejména v rámci zahraničně obchodní činnosti s tímto specifickým druhem zboží může dojít k závažnému poškození politických nebo hospodářských zájmů České republiky v zahraničí. V rámci výroby zbraní v ČR a obchodní činnosti se zbraněmi na území ČR dochází ke snahám o nelegální získávání zbraní skupinami organizovaného zločinu. V České republice existuje silný "černý trh", na kterém lze získat velké množství neregistrovaných, zejména ručních palných zbraní a munice, včetně trhaviny SEMTEX. Podle potvrzených informací partnerských zahraničních služeb jsou zbraně české výroby také různými kanály dodávány teroristickým skupinám.

Další zájmovou oblastí BIS je tzv. proliferace - šíření zbraní hromadného ničení včetně materiálů a technologií dvojího užití - která patří mezi hlavní témata činnosti tajných služeb všech demokratických zemí. Většinu zjištěných, podloudně nabízených komodit představují volně obchodovatelné kovy a různé radionuklidy, které nemají z hlediska jaderné proliferace reálný význam. Při prověřování jednotlivých případů jsou často zjišťovány vazby aktérů na subjekty ze zemí SNS nebo ze sousedících postkomunistických států. Převážnou část těchto akcí představují pokusy o podvod.

Získané poznatky zpravodajského charakteru v jednotlivých oblastech BIS předává příslušným orgánům státní správy a také zde je patrný vývoj od jednotlivých a atomizovaných informací ke komplexnějším zprávám.

5) § 5 odst. 1 písm. e), tj. informace týkající se organizovaného zločinu. Tato problematika je celosvětově považována - vzhledem ke zvyšujícímu se "nadstátnímu" charakteru skupin organizovaného zločinu - za velmi závažnou a za jedno z největších rizik pro bezpečnost a stabilitu států.

Organizovaný zločin působící na území ČR je z hlediska rizikovosti představován zejména ruskojazyčnými skupinami, v menší míře pak asijskými, italskými a albánskými skupinami. Hlavní riziko v působení ruskojazyčného organizovaného zločinu z pohledu zpravodajské služby spatřujeme především v působení externích spolupracovníků (může se jednat o občany Ruska, České republiky, ale i ostatních států) tvořící tzv. intelektuální potenciál, který vědomě podporuje ekonomické zájmy ruských skupin.

Asijský organizovaný zločin představují především čínské skupiny, jejichž dosavadní činnost byla orientována zejména do čínské komunity. Čínské zločinecké skupiny se ve zvýšené míře zabývají nelegálním převaděčstvím osob. Značným problémem je uzavřenost asijské komunity a jazyková bariéra, která znesnadňuje zpravodajský průnik do řídicích struktur organizace.

V problematice organizovaného zločinu BIS úzce spolupracuje s příslušnými policejními složkami, je také zapojena do různých meziresortních aktivit, které se danou problematikou zabývají.

Příkladem zmíněné spolupráce je podíl BIS na každoročně zpracovávané "Zprávě o bezpečnostní situaci", jejímž gestorem je ministerstvo vnitra a kde dochází k žádoucímu propojení informací z "trestní" a "zpravodajské" oblasti působení skupin organizovaného zločinu.

6) § 5 odst. 1 písm. e), tj. informace týkající se terorismu, který je anticivilizačním jevem, jehož znakem je snaha určitých organizovaných skupin nebo států násilím či hrozbou násilí vynutit si splnění svých cílů (zejména politických, nacionalistických apod.) V této problematice se mohou rychle měnit bezpečnostní rizika pro ČR s ohledem na měnící se politickou situaci v Evropě, ve světě i v regionech, kde má mezinárodní terorismus kořeny.

Z pohledu hodnocení rizik vyplývajících z hrozby mezinárodního terorismu pro ČR a evropský kontinent je prvořadé nebezpečí přisuzováno islámskému fundamentalismu - radikalismu jako takovému a jemu blízkým palestinským hnutím. I když na území ČR prozatím nedošlo ke klasické teroristické akci z ideologických důvodů (na rozdíl od násilných projevů souvisejících většinou s nějakou formou ekonomických aktivit), a bezprostřední ohrožení důležitých zájmů nebo územní celistvosti České republiky sice bezprostředně nehrozí, nelze se na takovou situaci stále spoléhat. BIS už prověřovala několik odůvodněných podezření na plánování takové akce. Současně je ČR vázána mezinárodními úmluvami, které předpokládají zpravodajské pokrytí území našeho státu takovým způsobem, aby se minimalizovalo nebezpečí použití ČR jako zázemí teroristických skupin operujících mimo naši republiku. Také mezi levicovými i pravicovými extremisty se šíří výzvy propagující násilné akce, které

jsou v některých případech inspirovány ze zahraničí. Existuje např. nabídka od zahraniční neofašistické skupiny na vyslání "úderného komanda" do ČR k podpoře podobných skupin na našem území. Podcenění této problematiky může mít vliv jednak na efektivní eliminaci případných teroristických aktivit a také na proces integrace ČR do evropských bezpečnostních struktur.

V ČR je situace v oblasti boje proti mezinárodnímu terorismu velmi nepřehledná. Všechny zainteresované součásti či útvary se svým způsobem částečně podílí na boji proti mezinárodnímu terorismu. Ale každý podle svých dílčích norem a předpisů, které však nejsou nijak provázány. Neexistuje zde jakákoliv koordinace mezi jednotlivými bezpečnostními, tj. zpravodajskými a výkonnými (represivními) složkami. To pak přináší kromě nízké efektivity a plýtvání finančními i materiálními prostředky obrovské riziko, že daný jev či poznatek nebude řešen komplexně, tudíž efektivně. Proto BIS iniciovala vytvoření centrální protiteroristické evidence - projekt CTC (Counter Terrorism Centre) - jejíž obdoba existuje i v jiných demokratických státech. Realizace je zatím ve fázi jednání a zpracovávání základní koncepce. Smyslem by mělo být soustředění takových údajů z příslušných resortů, které by umožnily operativně předcházet riziku teroristického útoku na našem území. CTC představuje mechanismus, který koordinuje činnost bezpečnostního a zpravodajského aparátu v oblasti boje proti terorismu. Každá složka zde vystupuje jako právoplatný subjekt s jednoznačně vymezenou úlohou, právy a povinnostmi.

Statistický přehled svazkové agendy podle problematik

problematika § 5 zák. 153/94 Sb.	celkem	z toho uzavřeno v roce 1996	z toho zavedeno v roce 1996
odst. a) o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,	59	16	18
odst. b) o zpravodajských službách cizí moci,	374	99	128
odst.c) o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství	17	2	11
odst. d) o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,	221	46	88
odst. e) týkající se organizovaného zločinu a terorismu	106	3	18
celkem	777	166	263
problematika § 5 zák. 153/94 Sb.	celkem	z toho uzavřeno v roce 1997	z toho zavedeno v roce 1997
odst. a) o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,	82	7	15
odst. b) o zpravodajských službách cizí moci,	302	37	40
odst.c) o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství	17	0	3

odst. d) o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,	192	17	30
odst. e) týkající se organizovaného zločinu a terorismu	120	3	16
celkem	713	64	104

Uvedená statistika je spíše doplňujícím údajem, který nevypovídá přesně o rozsahu či konkrétní informační hodnotě, přesto uváděné počty svazků v jednotlivých problematikách odpovídají těžišti práce BIS a stanoveným prioritám a rizikům.

Shrnutí

Tato zpráva je obecným popisem činnosti Bezpečnostní informační služby za období let 1996 a 1997, včetně obecného popisu zpravodajské situace. Konkrétní a podrobné zpravodajské informace, které organicky doplňují tuto obecnou část, byly zpracovány na základě úkolů zadaných v usneseních vlády, případně byly stanoveny na základě jednání Rady pro zpravodajskou činnost (RZČ).

Aktivita BIS v jednotlivých problematikách, tj. jejich rozpracování a monitorování, je určena především prioritami, stanovenými usnesením vlády č. 625 z 8. října 1997. Toto vládní usnesení, přijaté na základě vyhodnocení "Zprávy o aktuálních bezpečnostních rizicích pro ČR", zároveň uložilo BIS podílet se ve spolupráci s Ministerstvem vnitra ČR na zpracování podrobných zpráv týkajících se činnosti extremistických sil, organizovaného zločinu a terorismu.

Zprávy o organizovaném zločinu, činnosti extremistických sil a terorismu byly ve stanoveném termínu vypracovány a projednány RZČ. Na základě úkolu vyplývajícího z jednání RZČ, vypracovala BIS spolu s Vojenským obranným zpravodajstvím podrobnou zprávu informující o činnosti cizích zpravodajských služeb, včetně konkrétních návrhů opatření. Zpráva byla předložena RZČ a projednána.

Na základě předložených zpráv přijala vláda konkrétní opatření, jejichž cílem je minimalizace rizik vyplývajících z popisovaných jevů.

Na základě usnesení vlády č. 673 ze dne 29. října 1997 se BIS spolu s ostatními resorty podílí také na úkolech vyplývajících z materiálu "Aktualizace koncepce boje proti organizovanému zločinu", dle schváleného harmonogramu.